

*Sympetrum sanguineum***Bloedrode heidelibel**

Van de vier algemene roodgekleurde heidelibellen heeft alleen de bloedrode heidelibel geheel zwarte poten. Dit is één van de algemeenste libellen van Nederland die overal kan worden aangetroffen. De meeste voortplantingswateren zijn voedselrijk en hebben een moerassige oeverzone. Het is een echte zomersoort, die in juni voor het eerst te zien is.

Biotoop

De bloedrode heidelibel komt met name voor bij wateren met een verlandingszone. Deze zijn doorgaans matig tot zeer voedselrijk. Typische biotopen zijn dichtgroeïende sloten, moerassen, vijvers, verrijkte vennen en rijkbegroeide plassen. De soort tolereert enigszins brakke omstandigheden (MERRITT ET AL. 1996). Imago's zwerven veel en worden overal aangetroffen, vooral op beschutte, zonnige plekken zoals langs houtwallen en bosschages.

Levenswijze*Eieren en larven*

De eieren worden in de regel afgezet op vochtige grond van oevers, vaak in dichte vegetatie, maar af en toe ook in open water of op droge grond. Ze zijn groot en kogelrond en verpakt in een dik, ondoordringbaar omhulsel, dat beschermt tegen bevriezing en verdroging. De gelei die het ei omgeeft, zwelt niet op bij contact met water, in tegenstelling tot bij heidelibellen die de eieren direct in water afzetten. De eieren zijn aanmerkelijk groter dan die van de meeste andere heidelibellen, en ook de larven zijn bij uitkomst forser. Larven leven tussen waterplanten en tussen stengels en wortels van de oeverbegroeiing. Ze mijden open water en graven zich niet in de modder in. Uitsluipen gebeurt op verticale substraten enkele tientallen centimeters boven het water (GARDNER 1950A, RADFORD 1995, ROBERT 1958, SAHLÉN 1994).

Mannetje*Imago's*

Tot ze geslachtsrijp zijn verblijven de imago's op zonnige, beschutte plekken, vaak ver van water. *S. sanguineum* is een typische zitter die vanaf een uitkijkpost jaagt. Als er veel vliegende prooien zijn, maken ze soms langdurige jachtvluchten (GORB 1994). Ze prefereren de hoogste, liefst verticale zitplekken. In rust wordt het achterlijf vrijwel horizontaal gehouden en wijzen de vleugels naar voren. De mannetjes bezetten geen territorium, maar verdedigen hun zitplek door achterlijf en vleugels dreigend op te tillen en soms door een indringer achterna te vliegen. Ze zitten in de begroeiing rondom de voortplantingswateren in afwachting van vrouwtjes, waarbij ze merendeels de kop naar het water gericht houden. Volgens König (1990) bevinden de zitplaatsen zich boven land en bijna nooit boven water. De dichtheid kan oplopen tot ongeveer 16 per 100 m (MOORE 1991B). Als een mannetje een passerend vrouwtje grijpt, voert hij haar naar de waterkant. De paring van enkele minuten vindt plaats in de oevervegetatie. De eieren worden met snelle dopende bewegingen van de achterlijfspunt afgezet. Ze worden afzonderlijk losgelaten, niet in kleverige klonten zoals bij andere *Sympetrum*-soorten. Doordat de eieren zo groot zijn, draagt het vrouwtje betrekkelijk weinig eieren (150-300) bij zich, die ze gemiddeld in iets minder dan vier minuten afzet (CONVEY 1989, GARDNER 1950A). De eiafzet begint in tandem. Na loslaten blijft het mannetje in de buurt van het vrouwtje en verdedigt haar vliegend of zittend. Naarmate de tandem vaker door rivaliserende mannetjes wordt verstoord, laat het mannetje minder snel los. Solitaire eiafzet verloopt trager dan in tandem (gemiddeld respectievelijk 56 en 107 bewegingen per minuut) (CONVEY 1989).

Fenologie

De levenscyclus is eenjarig. Meestal overwinteren de eieren, maar eieren die vroeg in de zomer afgezet worden, komen vaak dezelfde zomer nog uit. In dat geval overwinteren de jonge larven. De larvale ontwikkeling duurt gewoonlijk enkele maanden (GARDNER 1950A, MÜNCHBERG 1930). De eerste imago's verschijnen in juni, maar de meeste sluipen in juli uit. De laatste verse individuen worden begin september gezien. De hoofdvliegtijd van deze hoogzomersoort valt geheel in augustus, evenals bijna alle voortplantingsactiviteit.

Begeleidende soorten

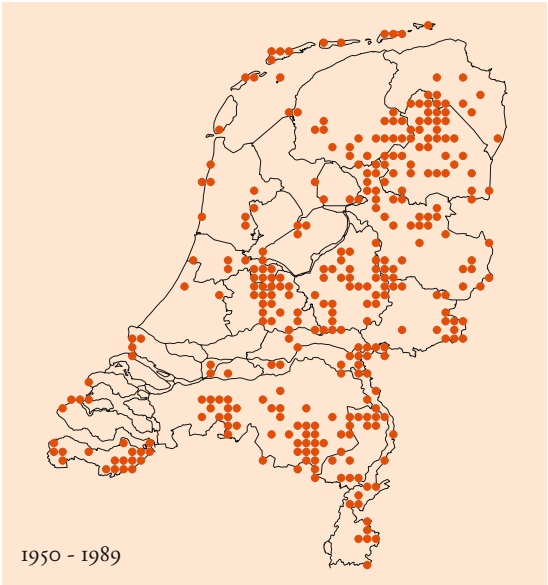
De bloedrode heidelibel behoort tot de gewoonste soorten van Nederland en wordt daarom met veel soorten regelmatig aangetroffen, het vaakst met *Lestes sponsa*, *L. viridis*, *Aeshna mixta* en *Sympetrum vulgatum*. Anders dan de twee wijdst verspreide libellensoorten van Nederland, *Ischnura elegans* en *Orthetrum cancellatum*, komt hij ook veel met soorten van vennen voor. Met soorten van stromend water wordt hij minder gezien.

Verbreidingsvermogen

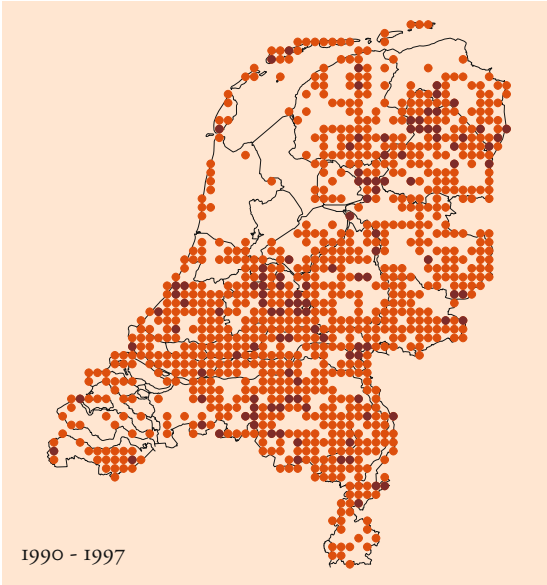
S. sanguineum kan zich uitstekend verspreiden. Doordat de inheemse populatie zo groot is, vallen immigranten nauwelijks op. Tijdens de invasie van *S. flaveolum* in 1995 werden echter zowel in Nederland als Engeland verhoogde aantallen van *S. sanguineum* geteld (PITTMAN 1996, WASSCHER 1997B).

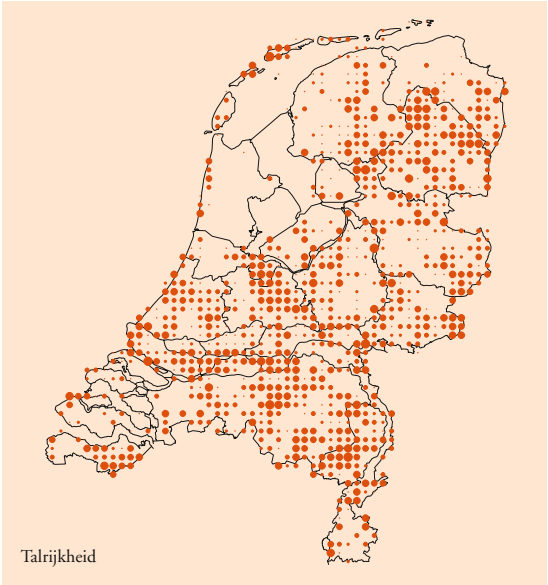
voor 1950

1950 - 1989

1990 - 1997

Talrijkheid

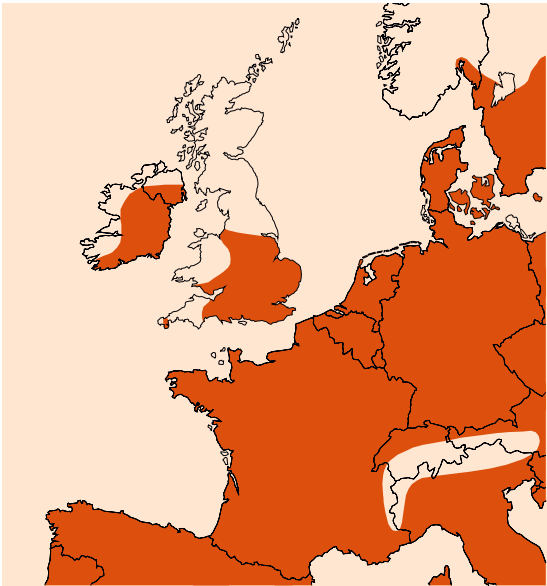
Begeleidende soorten

Alledaagse begeleiders	Trefkans (%)
<i>Ischnura elegans</i>	78
<i>Orthetrum cancellatum</i>	56
<i>Aeshna mixta</i>	55
<i>Sympetrum vulgatum</i>	47
<i>Lestes viridis</i>	46
<i>Lestes sponsa</i>	45
<i>Enallagma cyathigerum</i>	42
<i>Sympetrum danae</i>	40
<i>Aeshna cyanea</i>	39
<i>Anax imperator</i>	36

Karakteristieke begeleiders	Gedeelde hokken	Overlap (%)
<i>Aeshna mixta</i>	1438	35
<i>Sympetrum vulgatum</i>	1209	35
<i>Lestes sponsa</i>	1165	34
<i>Lestes viridis</i>	1200	34
<i>Orthetrum cancellatum</i>	1439	32
<i>Sympetrum danae</i>	1044	32
<i>Enallagma cyathigerum</i>	1100	30
<i>Aeshna cyanea</i>	998	29
<i>Sympetrum flaveolum</i>	838	29
<i>Ischnura elegans</i>	2012	28

Biotoop

- Optimaal:** plassen, kanalen en afgravingen; laagveenmoeras
Suboptimaal: vennen; sloten in agrarisch gebied
Sporadisch: duinplassen

Sympetrum sanguineum - bloedrode heidelibel

	voor 1950	1950 – 1989	1990 – 1997
algemeen		zeer algemeen	uiterst algemeen
atlasblokken	71	329	974
km-hokken	83	546	2595

Rode Lijst thans niet bedreigd

Eiafzettend vrouwtje

Areaal

Buiten Europa komt de bloedrode heidelibel voor in Noord-Afrika en in Siberië tot ongeveer de 100° lengtegraad. Binnen Europa ontbreekt hij in Noord-Scandinavië, in de zuidelijke helft van Spanje en Italië en op sommige Mediterrane eilanden. De westelijke areaalgrens loopt door Ierland. In Groot-Brittannië wordt de soort met name in het zuidoosten aangetroffen. In heel Frankrijk is hij algemeen, evenals in de meeste deelstaten van Duitsland. In België en Luxemburg behoort hij tot de algemeenste libellen.

Verspreiding in Nederland

S. sanguineum is de algemeenste heidelibel en komt in heel Nederland voor – alleen in de zeekleigebieden wordt hij minder vaak aangetroffen. Verse imago's, larven en larvenhuidjes zijn in vrijwel het hele land gevonden, met uitzondering van het grootste deel van Zuid-Limburg, de Zeeuwse

en Zuid-Hollandse Delta, Noord-Holland en het noorden van Friesland en Groningen. Hoewel veel van deze gebieden arm zijn aan geschikte biotoop kan dit patroon ook een waarnemerseffect weergeven. In de duinen is hij opvallend schaars. Voortplanting is hier alleen bekend van Walcheren, Voorne, Berkheide, Texel, Terschelling en Schiermonnikoog (DIJKSTRA 1998, WASSCHER & VAN VELZEN 1998).

In de loop van de 20e eeuw is de verspreiding waarschijnlijk niet sterk veranderd. Mogelijk heeft de soort kunnen profiteren van de eutrofiëring van voorheen voedselarme biotopen.

Toekomst en bescherming

Speciale maatregelen voor de bloedrode heidelibel zijn onnodig, aangezien Nederland rijk is aan eutrofe wateren met moerassige randen. De ontwikkeling van nieuwe moerasgebieden zal de soort goed doen.

SUMMARY

Sympetrum sanguineum is very common in The Netherlands and the most abundant species of the genus. It favours meso- to hypertrophic standing water with well-developed marshy vegetation along its borders. The species benefits by the eutrophication of formerly oligo- to mesotrophic habitats. For reasons not understood the species is relatively scarce in the coastal dunes.

Vliegtijd

Hoogzomersoort

Hoofdvliegtijd: begin augustus

t/m eind augustus

Vroegste datum: 31 mei

Laatste datum: 3 november

